

**מאגר שאלות ליחידת הרחבה בספרות לקראת מועד קיץ
תשע"ט-2019**

בהלימה לתכנית הלימודים 70%

שירה

השירים:

ליבי במזרח / ר' יהודה הלוי

לְבִי בְּמִזְרַח וְאַנְכִי בְּסוּף מִעֶרֶב / אֵיךְ אֶטְעֶמָה אֶת אֲשֶׁר אֶכֶל וְאֵיךְ יַעֲרֹב?
אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרֵי וְאַסְרֵי, בְּעוֹד / צִיּוֹן בְּחֶבֶל אֲדוּם וְאֲנִי בְּכַבֵּל עֶרֶב?
יִקַּל בְּעֵינַי עֶזֶב כָּל-טוֹב סִפְרָד, כְּמוֹ / יִקַּר בְּעֵינַי רְאוֹת עִפְרוֹת דְּבִיר נִחְרָב!

לא זכיתי באור מן ההפקר / ביאליק

לא זכיתי באור מן-ההפקר,

אף לא-בא לי בירשה מאבי,

כי מסלעי וצורי נקרתיו

וחצבתיו מלבבי.

ניצוץ אחד בצור לפי מסתתרו,

ניצוץ קטן – אף כלו שלי הוא,

לא שאלתיו מאיש, לא גנבתיו –

כי ממני ובי הוא.

ותחת פטיש צרותי הגדולות

כי יתפוצץ לבבי, צור-עזי,

זה הניצוץ עף, נתז אל-עיני,

ומעיני – לחרוזי.

וימחרוזי יתמלט ללבבכם,

ובאור אשכם הצתיו, יתעלם,

ואנכי בחלבי ובדמי

את-הבערה אשלים.

שירת אורי צבי גרינברג

3 . קרא את השיר וענה על השאלה שאחריו:

שיר נס השיר

כָּל שִׁיר אֶמִיתִי – הוּא נֶס :

הוּא פְּתִיחַת הַשְּׁעַר וְהַפְּשֻׁלַת הַוִּילוֹן :

מְשִׁיב רִיחֹת הַנִּיחֹחַ מִן הַשָּׂדֶה הָאֲבוּד :

מֵאֲבֵי הַנַּחַל וּמִנְפֶּשׁ הַבְּאֵר וְהַקִּילוֹן :

לְשֵׁם עֲפוֹת צְפָרִים בְּעֵינַיִם סְגוּרוֹת :

כָּנָף לְמִטָּה וְכָנָף לְרוּם - -

הַנִּלְדוֹת הַיָּא מַעֲבֵר מְזָה שֶׁל הַתְּהוֹם :

הַשְּׁמֶשׁ עוֹלָה שֶׁם כָּלֵב הַלְּבָבוֹת הַקּוֹרְנִים

בְּשִׂאֲגַת כְּסוּפָם לְמַעַלָּה מִן חֲלוּם.

אֲנִי מְמַשֵּׁשׁ אֶת הָעֲנָפִים וְגִזְעֵי הָעֵצִים הַחֲמִים

אֶת הַרְגָּלִים הַדְּקוֹת שֶׁל אֵילוֹת הַשָּׂדֶה

וְאֶת גּוּפּוֹ,

וְאֶחָרִי צְפוּר מְדַדָּה-שֵׁם גַּם אֲנִי מְדַדָּה.

הָאֵם אֵינְנָה, לֹא אֲדַע מִקּוֹם עֲפָרָה

אֲדַ טְבוּעָה הַיָּא בְּמַהוּתִי בְּכֶסֶף שִׁיבְתָהּ וְתַמַּת הַנְּעָרָה.

וְשִׁיר הָעֶרֶשׁ עַל גְּדֵי הַזָּהָב

שֶׁנִּסְעַ לְסַחֹר מְגָדִים

צִימוּקִים וּשְׂקָדִים וּוְרָדִים

הוֹמָה בְּלֵב כְּכַנְרֵת-נְגוּנָיו שֶׁל הָאֵב.

אֲנִי אוֹהֵב הַמַּאֲכָלִים וְהַבְּשָׂמִים שֶׁהוּא אֹהֵב

וְכוֹאֵב כְּאֵב גְּלוּת הַשְּׂכִינָה אֲשֶׁר הוּא כָּאֵב.

שיר אימי והנחל

ואולי אל הנחל ההוא מימי הנערות
השוטף פי סדנו של העץ הכרות
המלחך את גדרות הזרדים החומים
של גני הפרות שם, תבוא הנערה
אדומת השיער, היא אמי.. דמדומים.
ותפשוט בגדיה ובכתונת משיה
תרד שם בנחל, אראנה שוחה:
אלוהית היא במים נאוה בכוחה!
דומיה וניחוח פרות מסביב.
ואני עוד אינני ביקום ואבי
עודו עלם בנוף בית אמו ואביו.

והנה היא עולה מן הנחל.. אמי:
הנערה הברה אדומת השער
בלבנת הבתולים בכתונת משיה
ואין היא רואה את בנה המבוגר
העומד ורואה את אמו בעולם
ונערה היא בטרם-עת-אם, באשיה
נוגה, ראשה בערוב יום אל גדרות
הזרדים החומים
של גני הפרות,
שנוספה על מתקם מתיקות דמדומים..

הה הכסיף זה הראש והשלג זה הראש

עדי שנכפש בדמו בעפר

שנשפך בידי גוי גרמני באכזר.

והבן לא שילם ואת הבור לא חפר.

שאלות:

השאלות הן כלליות ומתאימות לכל השירים.

1 . בחר בשיר המבטא חוויה של בדידות.

א . תאר והדגם את חווית הבדידות בשיר.

ב . הצג שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם מתארים את בדידות הדובר.

2 . בחר בשיר בו הדובר מתמודד מול העולם החיצון.

א . תאר והדגם כיצד הוא מתמודד בשיר ומול מי.

ב . הצג שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם מתארים את התמודדותו של הדובר.

3 . בחר בשיר בו מתוארת חוויה של זרות או ניכור.

א . תאר והדגם מהי חווית הזרות או הניכור בשיר.

ב . הצג שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם תורמים להבנת החוויה.

4 . בחר בשיר בו כותרת יש משמעות לנושא ותוכן השיר.

א . הסבר את הקשר בין כותרת השיר שבחרת למשמעות נושא השיר.

ב . הצג שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם תורמים להבנת קשר זה.

5 . בחר בשיר שיש בו ניגוד בולט.

- א . מהו הניגוד בשיר הסבר והדגם כיצד הוא תורם להבנת תחושת הדובר השיר.
ב . הצג שני אמצעים אומנותיים נוספים בשיר והסבר את תרומתם להבנת תחושת הדובר בשיר.

6 . בחר בשיר בו יסודות מבניים תורמים לעיצוב נושא השיר ולמשמעותו.

- א . תאר במילים שלך את נושא השיר.
ב . הדגם עיקרון זה על פי שני אמצעים בשיר, כמו : חזרות בשיר ושבירתן, ניגודים, פתיחה וסיום ומבנה השורות.

7 . בחר בשיר ממנו עולה תמונה של זרות ובדידות.

- א . תאר את תמונת העולם המצטיירת מתוך השיר, הסבר והדגם.
ב . הצג שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם תורמים להבנת תמונת עולם זו.

8 . בחר בשיר בו מתאר הדובר מצוקה.

- א . מהי המצוקה המשתקפת מתוך השיר, הסבר והדגם.
ב . הסבר אילו שני אמצעים אומנותיים בשיר תורמים להמחשת מצוקה זו.

9 . בחר בשיר בו ישנה חוויה של התערערות סדרי עולם.

- א . הסבר מהי החוויה עליה כותב הדובר בשיר.
ב . כתוב על שני אמצעים אומנותיים בשיר התורמים לעיצוב חוויה זו.

10 . בחר בשיר שנכתב על רקע של תמורות (שינויים) בתרבות.

- א . תאר מה הן תמורות אלה וכיצד הן משתקפות בשיר.
ב . הצג שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם תורמים להבנת השיר.

11 . בחר בשיר בו הרגש הבולט בו הוא: קדרות או שימחה, תלונה או השלמה.

א . מהו הרגש הבולט בשיר הדגם והסבר לפי השיר.

ב . ציין שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם תורמים להבנת רגש זה.

12 . בחר שיר משירת ימי הביניים בו מוצגת הכמיהה לאל או לציון.

א . מהי הכמיהה המוצגת בשיר, הסבר והדגם מן השיר.

ב . הצג שני אמצעים אומנותיים בשיר והסבר כיצד הם תורמים לעיצוב הכמיהה.

13 . בחר בשיר משירת ימי הביניים שבו מתוארים מראות של טבע.

א . מה המראה המתואר בשיר וכיצד הוא מסביר את רעיון השיר.

ב . הצג שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד גם הם תורמים להבנת רעיון השיר.

14 . בחר בשיר בו מתקיימת מערכת יחסים: בין אדם לאדם או בין אדם לאלוהיו.

א . כיצד מתוארת מערכת יחסים זו בשיר. הסבר והדגם.

ב . ציין שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם תורמים לתיאור מערכת היחסים.

15 . בחר בשיר ארספואטי בו מתקיימת מערכת יחסים בין המשורר לשירתו.

א . כיצד מתאר הדובר את יחסו לשיריו ולדרך כתיבתם הסבר והדגם.

ב . הצג שני אמצעים אומנותיים והסבר כיצד הם תורמים להבנת המשורר ויחסו לשירתו.

16 . בחר בשיר בו ישנה תמונה מרכזית של תהליך כתיבת שיר.

א . תאר את התמונה וכיצד היא מתקשרת לנושא השיר.

ב . מהו האמצעי המרכזי בתמונה ומהי תרומתו להבנתה.

סיפור קצר

- 1 . בחר בסיפור בו מתואר מצב של זרות וניכור בין בני אדם.
א . כיצד מצב כזה בא לידי ביטוי בסיפור שלמדת ?
ב . הסבר אם המצב הזה מוצג בסיפור כחסר מוצא או נרמזת אפשרות לתיקונו .

- 2 . תאר את הפתיחה באחד הסיפורים שלמדת, והסבר כיצד פרטים המופיעים בפתיחה רומזים על התפתחויות המתרחשות בהמשך הסיפור .

- 3 . בחר בסיפור המתאר חוויה של אכזבה או של פרידה או של עמידה מול מוות .
תאר את החוויה והסבר כיצד משפיעה על הדמות המרכזית בסיפור שלמדת .הדגם את דבריו מן הסיפור .

- 4 . בחר בסיפור בו הדמות המרכזית עושה טעות או עוברת החמצה.
כתוב מהי הטעות או ההחמצה בסיפור שבחרת ומה הן תוצאותיו. הסבר והדגם דבריו מן הסיפור .

- 5 . בחר בסיפור שלמדת , שבו דמות עוברת תהליך של השלמה עם חייה.
מהו התהליך אותו עוברת הדמות ומה התוצאה של תהליך זה. הסבר והדגם את דבריו מן הסיפור .

- 6 . . "סיום פתוח " של סיפור אינו מציע פתרון מלא לשאלות או לבעיות המרכזיות שעלו במהלך היצירה (על פי יוסף אבן, מילון מונחי הספרות)
בחר בסיפור שלמדת וקבע על פי ההגדרה שלעיל האם הסיום של הסיפור שבחרת הוא סיום פתוח. נמק את תשובתך .

7 . בחר בסיפור שלמדת שבו מתוארת חוויה של החמצה.

תאך את חווית ההחמצה בסיפור, ציין מה הם הגורמים לתחושת ההחמצה והסבר כיצד הדמות (או הדמויות) מתמודדת עם תחושה זו.

8 . בחר בסיפור שלמדת תאך את הסיום שלו והסבר כיצד הוא מתקשר למה שהתרחש בסיפור כולו.

9 . בסיפורים קצרים הדמות המרכזית עוברת תהליך של שינוי והבנה חדשה.

בחר בדמות אחת בסיפור, פרט את הגורמים לתהליך שעוברת הדמות ותאך את שלבי התהליך בסיפור.

10 . בסיפורים רבים, משבר בחייה של דמות מביא לשינוי בתודעת הדמות ו/ או בהתנהגותה.

בחר בסיפור שלמדת שבו מתוארת דמות העוברת משבר. כתוב מהו המשבר, ותאך את השינוי שחל בדמות בעקבות המשבר.

11 . תאך נקודת מפנה בסיפור שלמדת ואת השפעותיה על הדמות המרכזית (ו/או על דמויות אחרות). הסבר כיצד העלילה מתפתחת אחרי המפנה.

12 . סיפורים רבים מתארים אירוע שמשנה את החיים של הדמויות.

בחר בסיפור כזה, תאך את האירוע, והסבר כיצד הוא משפיע על ההתנהגות של אחת מהדמויות בסיפור, ועל היחסים שלה עם הדמויות האחרות.

13 . בחר בסיפור שבו משתמעת ביקורת על תכונות אנושיות או על תופעות חברתיות. הסבר מהי הביקורת המשתמעת בסיפור שבחרת, ותאך כיצד היא באה לידי ביטוי בסיפור.

14 . **בחר** בסיפור קצר שלמדת תאר בו שני מפגשים בין דמויות (בין אותן דמויות או בין דמויות שונות) הסבר מה תורם כל מפגש להתפתחות העלילה ולמשמעות הסיפור.

15 . **בחר** בסיפור קצר שלמדת שבו מוארות באור שלילי תכונות והתנהגויות אנושיות או תופעות חברתיות. מה הן תכונות או תופעות אלו, וכיצד נמתחת עליהן ביקורת?

דרמה / טרגדיה קלאסית (סופוקלס או שקספיר)

1 . בטרגדיה הקלאסית קיים תהליך המוביל את הגיבור "מעיוורון" להתפכחות. **בחר** בטרגדיה שלמדת. הסבר מה גורם ל"עיוורון" בטרגדיה זו, וכיצד מגיע הגיבור להבנת מעשיו ותוצאות מעשיו.

2 . דמותו של הנביא במחזה קלאסי שלמדת. תאר את דמותו, באיזה שלב במחזה הוא מופיע, מהי הדרך בה מגיב אליו הגיבור הטראגי וכיצד הוא משפיע על פעולותיו.

3 . **בחר** באחד המחזות של סופוקלס או של שקספיר. מה מאפיין את הדמות הראשית כגיבור טראגי (או כגיבורה טראגית) במחזה שבחרת? הסבר והדגם את דבריך.

4. בחר באחד המחזות של סופוקלס או של שיקספיר.

כיצד נושא מרכזי בטרגדיה בא לידי ביטוי בתמונות הראשונות של המחזה שבחרת?
הסבר והדגם את דבריך.

5 . בחר באחד המחזות שלמדת (סופוקלס/ שיקספיר)

תאר את סיומו של המחזה והסבר מה הם הקשרים שבין הסיום לבין כלל המחזה.

6 . בחר באחד המחזות שלמדת בו הגיבור הטראגי עושה טעות גורלית.

מהי "הטעות הגורלית" שמפעילה את המהלך הטראגי בטרגדיה שלמדת.

תאר את תוצאותיה לגבי הגיבור הטראגי ולגבי הסובבים אותו.

7 . בחר במחזה (סופוקלס/ שיקספיר) שיש בו קונפליקט מרכזי.

מהו הקונפליקט, כיצד הוא מתפתח לאורך המחזה, האם מגיע לידי פתרון?
נמק את דבריך.

8 . בחר במחזה (סופוקלס/ שיקספיר) שבו הגורל או האופי קובעים את גורל הגיבור.

מהם הגורמים שמובילים את הגיבור/ה הטראגי אל סופו האם הם גורמים התלויים באישיותו או שאלו גורמים התלויים בגורל בלבד. פרט והסבר גורמים אלה ונמק איזה משני סוגי הגורמים קובע לדעתך את סופו של הגיבור בטרגדיה.

9 . בכל טרגדיה גאוות יתר(היבריס) היא גורם מרכזי לאובדנו של הגיבור הטראגי.

מה הייתה הגאווה של הגיבור/ה בטרגדיה שלמדת, כיצד היא השפיעה על התנהגות הגיבור/ה הטראגי ומה היו התוצאות שלה. הסבר והדגם מן המחזה.

10 . בחר בשני דיאלוגים או מונולוגים מרכזיים בטרגדיה שלמדת.

תאָר בקצרה את תוכנם והסבר מהי תרומתו של כל אחד מהם להבנת הנושאים המרכזיים במחזה.

11 . בחר בשתי תמונות חשובות במחזה שלמדת.

הסבר את התרומה של כל אחת מהתמונות לנושא ולמשמעות הכוללת של המחזה.

12 . בחר בטרגדיה בה הגיבור הטראגי עובר סבל.

תאָר את הסבל של הגיבור בטרגדיה שלמדת, והסבר מה גרם לסבל זה, ולאילו הבנה הגיבור מגיע בעקבות סבלו.

רומאן ונובלה

1 . בחר ברומאן או נובלה שלמדת,

תאָר שני אירועים מרומאן או נובלה שלמדת שבהם משתתפת דמות מרכזית, הסבר מה אפשר ללמוד מכל אחד מהאירועים על הדמות המרכזית.

2 . ברומנים ונובלות רבים מתוארות דמויות הנתפסות כ"שונות " על ידי החברה הסובבת אותם.

בחר בדמות כזאת , ברומן או נובלה שלמדת והסבר במה היא שונה וכיצד זה בא לידי ביטוי, תאָר את מערכת היחסים שלה עם הסובבים אותה.

3. ברומנים ובנובלות רבים נמתחת ביקורת על החברה וערכיה.

- א. הסבר בקצרה, מהי הביקורת על החברה ברומא או בנובלה.
ב. הסבר והדגם, כיצד ביקורת זו באה לידי ביטוי בסס תשובתך על היצירה.

4. דמות משנה ברומאן או נובלה, עשויה למלא, תפקידים שונים ביצירה.

בחר בשתי דמויות משנה, הסבר והדגם את התפקיד שממלאת ביצירה כל אחת מהדמויות שבחרת.

5. בחר ברומאן או נובלה שלמדת,

תאר את הפתיחה והסיום ברומאן או נובלה שלמדת, וכתוב כיצד הם מסייעים להבנת משמעות היצירה.

6. לכותרת היצירה, חשיבות רבה שלעיתים מובנת עם סיום הקריאה.

בחר ברומאן או נובלה שלמדת וספר אילו ציפיות עוררה בך הכותרת, לפני הקריאה והאם בסיומה, הבנת את הכותרת אחרת. הדגם מן היצירה.

7. לעיתים קרובות מתארים הרומאן או הנובלה מערכת יחסים בין שתי דמויות מעולמות שונים (מוצא שונה, דורות שונים, מעמדות חברתיים שונים וכו')

תאר בקצרה מערכת יחסים בין שתי דמויות כאלה ברומאן או בנובלה שלמדת. הסבר מה לומדת אחת הדמויות על עצמה או על זולתה באמצעות מערכת יחסים זו.

8. בחר ברומאן או נובלה שלמדת,

תאר בקצרה התרחשות כגון אירוע, מעשה, מפגש, שיש להם השפעה בולטת על הדמויות או על העלילה ברומאן או נובלה שלמדת. פרט והסבר.

9 . ברומאנים ונובלות רבים מתואר כישלון בחייהן של דמויות (למשל, כישלון באהבה, בנישואין, כישלון בהגשמת ייעוד או כישלון בשמירה על ערכי מוסר).
תאר כישלון כזה ברומאן או בנובלה שלמדת. פרט את הסיבות לכישלון והסבר כיצד הוא משפיע על הדמות או על הדמויות המעורבות בו.

10 . רומאנים ונובלות רבים עוסקים בבדידותו של האדם ובצורך שלו בקשר עם האחר.

תאר כיצד באים לידי ביטוי מצבים אנושיים אלה ברומאן או נובלה שלמדת. הדגם דבריד. האם דמויות בודדות ברומן מצליחות לגבור על בדידותן וליצור קשר עם האחר? הסבר דבריד בלויי דוגמאות מהרומן.

11 . רומאנים ונובלות רבים מתארים מצבי משבר העוברים על הדמויות.
תאר מצבי משבר ביצירה. ציין מי עובר את המשבר, הסבר מה גרם למשבר ופרט על אופן ההתמודדות עם המשבר. בסס את דבריד על דוגמאות מהיצירה.

בהצלחה!

אורנה וינמן-חי
רכזת ספרות תכנית היליה